

ПРОБЛЕМИ І МОЖЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО БІЗНЕСУ

PROBLEMS AND OPPORTUNITIES OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF SMALL BUSINESSES

Анотація. Розглянуто сучасні проблеми інноваційного розвитку підприємств малого бізнесу в Україні. Визначено роль малого підприємництва у вирішенні ключових економічних завдань держави. Узагальнено фактори, що сприяють успішному розвитку інновацій у малому бізнесі. Обґрунтовано основні завдання і інструменти підтримки інноваційного підприємництва.

Ключові слова: малий бізнес, інновації, інноваційне підприємництво, проблеми розвитку, можливості розвитку.

Abstract. The current problems of innovative development of small businesses in Ukraine are considered. The role of small businesses in solving key economic tasks of the state is determined. The factors that contribute to the successful development of innovations in small businesses are summarized. The main tasks and tools for supporting innovative entrepreneurship are substantiated.

Keywords: small business, innovation, innovative entrepreneurship, development problems, development opportunities.

Інноваційний розвиток підприємств малого бізнесу, як зазначають сучасні українські дослідники цієї проблематики [1-5] є ключовим фактором економічного зростання. На думку експертів, малий бізнес часто є ініціатором у впровадженні новаторських ідей та технологій завдяки своїй здатності швидко адаптуватися і гнучко реагувати на зміни. Однак, попри великий потенціал, він стикається з низкою серйозних проблем, таких як обмежене фінансування, сильна конкуренція та нестача кваліфікованих спеціалістів.

Мале підприємництво може відігравати важливу роль у вирішенні ключових економічних завдань, зокрема, залученні приватних інвестицій, сприяючи розвитку економічної системи країни в цілому, удосконаленні технологій виробництва та впровадженні інновацій у бізнес-процеси. Інновації важливі для малих підприємств, оскільки вони дозволяють створювати конкурентні переваги, виділятися на ринку та пропонувати споживачам унікальні продукти і послуги. Завдяки новим ідеям та технологіям відкриваються нові ринки збуту, що сприяє розширенню бізнесу та підвищенню його ефективності. Інновації можуть оптимізувати виробничі процеси, знизити витрати і підвищити загальну продуктивність. Швидке впровадження інновацій дозволяє підприємствам малого бізнесу оперативно реагувати на зміни на ринку та зміни потреб споживачів [3].

Мале підприємництво є важливим фактором для розвитку інновацій, швидко адаптується до нових умов ринку та змінюваних вимог споживачів, впроваджуючи нові

продукти і послуги. Малі підприємства також більше схильні до ризику, що стимулює пошук нових підходів і рішень, часто заповнюють ніші, які ігнорують великі компанії, розробляючи інноваційні рішення для вузьких ринкових сегментів. Бюрократичні процеси в малих компаніях є нетривалими, що дозволяє значно скоротити час на впровадження інновацій.

Основними факторами, що сприяють успішному розвитку інновацій у малому бізнесі, є: наявність державних програм підтримки, податкових пільг та доступу до фінансування; сприятливе законодавче середовище, що включає спрощення реєстрації бізнесу і захист інтелектуальної власності; співпраця з науковими та дослідницькими установами, доступ до новітніх технологій і експертизи; розвиток інноваційної інфраструктури, а також сучасна підприємницька культура, яка заохочує ризик і готовність до змін.

М. Дяченко [3] виділяє 3 групи чинників впливу на інноваційний розвиток малого підприємництва: внутрішні, зовнішні та чинники інституційного середовища.

Успішний інноваційний розвиток малого підприємництва визначається взаємодією саме цих трьох основних груп факторів. Для досягнення стабільних результатів необхідно формувати сприятливе середовище, яке мотивуватиме підприємців до впровадження нових ідей та технологій.

Однак, на сьогодні малий бізнес стикається з низкою серйозних викликів у процесі впровадження інновацій, серед яких: недостатнє фінансування для інноваційних проєктів; відсутність досвіду у багатьох підприємців щодо інновацій; високий ризик невдачі, оскільки не всі нові ідеї приносять очікувані результати; конкуренція з великими компаніями, які можуть швидше адаптуватися до змін. Для стимулювання інноваційного розвитку малого підприємництва необхідно забезпечити фінансову підтримку у вигляді грантів, пільгових кредитів та інвестицій в інноваційні проєкти, створення відповідної інфраструктури, спрощення регуляторного середовища (зокрема, зменшення адміністративного навантаження та спрощення процедур реєстрації та ліцензування), підтримка науково-дослідних робіт та розвиток мереж співпраці між підприємцями, науковцями та інвесторами.

З метою підвищення значущості малого бізнесу у внутрішньому економічному процесі, покращенні умов роботи на ринку та забезпеченні обороноздатності, науковці підкреслюють важливість пошуку ефективних інструментів підтримки підприємств малого бізнесу в Україні. Серед них можуть бути [5]: збільшення обсягів підтримки у вигляді кредитних гарантій, надання спеціальних умов для стартапів, збільшення державних гарантій на експортні операції, розширення прямого фінансування, а також вдосконалення системи спеціалізованих урядових установ, що координують підтримку малого бізнесу.

Т. Черничко та Г. Михайляк [5] вважають, що пріоритетом є розвиток кредитних відносин між малим бізнесом та комерційними банками, акцентуючи на необхідності застосування нетрадиційних заходів державної підтримки для стимулювання розвитку підприємництва цього сектору.

Дослідники [2] пропонують підприємцям, які прагнуть до створення конкурентних переваг, орієнтуватися на інноваційні ідеї. Великі компанії мають перевагу в галузях, що потребують економії масштабу або великих дослідницьких команд, тоді як малий бізнес сильніший в тих сферах, де потрібна гнучкість і швидка реакція на зміни ринку, таких як створення нових продуктів, або адаптація існуючих продуктів до нових ринкових ніш та дрібносерійне виробництво.

Таким чином, одним з головних пріоритетів державної економічної політики в Україні є підтримка інноваційного підприємництва, що включає створення стимулів для впровадження інноваційної моделі бізнесу. Важливими факторами цього є законодавче забезпечення, економічна ситуація, інвестиційний клімат та активізація інноваційного розвитку підприємництва, що сприяє конкурентоспроможності національної економіки на світовому ринку.

Уряд схвалив «Стратегію розвитку малого та середнього бізнесу до 2027 року та операційний план заходів на 2024-2027 роки» [6]. Стратегія містить чотири основні цілі: відновлення та полегшення процесу ведення бізнесу; інноваційний розвиток, цифрова трансформація та «зелений перехід»; розвиток людського капіталу та підприємництва; підвищення конкурентоспроможності та збільшення експорту.

Отже, підтримка МСП залишається одним з основних пріоритетів держави. Нова стратегія є відповіддю на актуальні потреби бізнесу, особливо з акцентом на «зелений перехід», цифровізацію, інноваційний розвиток та інклюзивність. Очікується, що це сприятиме підвищенню індексу економічної свободи бізнесу та зниженню рівня безробіття, надаючи українським підприємцям нові можливості для розвитку та інновацій.

Література

1. Васюта, В. Б., Лобас, В. Г., & Зубко, О. І. (2024). Сучасні проблеми розвитку малого підприємництва в Україні. *Галицький економічний вісник*, (2), 207-213. URL : <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/45106>
2. Дуднєва, Ю., Обиденнова, Т., & Єльнікова, Г. (2022). Інноваційний потенціал підприємств малого бізнесу. *Адаптивне управління: теорія і практика*. Серія Економіка, 13(26). URL : [https://doi.org/10.33296/2707-0654-13\(26\)-06](https://doi.org/10.33296/2707-0654-13(26)-06)
3. Дяченко, М. (2024). Чинники впливу на інноваційний розвиток малопідприємництва як важливого економічного сектора держави. *Актуальні проблеми економіки*, (9), 96-103. URL : <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2024-1-279-96-103>
4. Рибак, М. (2024). Інноваційне підприємництво як ключова ознака сталого розвитку. *Економіка та суспільство*, (59). URL : <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-153>
5. Черничко, Т., & Михайляк, Г. (2023). Інструменти підтримки розвитку підприємств малого бізнесу. *Економіка та суспільство*, (49). URL : <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-43>
6. Стратегія відновлення, сталого розвитку та цифрової трансформації малого і середнього підприємництва на період до 2027 року. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/821-2024-p#n14>

References

1. Vasiuta V., Lobas V., & Zubko O. (2024) Suchasni problem rozvytku maloho pidpriumnytstva v Ukraini. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*, (2), 207-213. Retrieved from <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/45106>
2. Dudnieva, Yu., Obydienнова, T., & Yelnykova, H. (2022). Innovatsiyni potentsial pidpriumstv maloho biznesu. *Adaptyvne upravlinnia: teoriia i praktyka*. Seriiia Ekonomika, 13 (26). Retrieved from [https://doi.org/10.33296/2707-0654-13\(26\)-06](https://doi.org/10.33296/2707-0654-13(26)-06)
3. Diachenko, M. (2024). Chynnyky vplyvu na innovatsiyni rozvytok maloho pidpriumnytstva yak vazhlyvoho ekonomichnoho sektora derzhavy. *Aktualni problem ekonomiky*, (9), 96-103. Retrieved from <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2024-1-279-96-103>
4. Rybak, M. (2024). Innovatsiine pidpriumnytstvo yak kliuchova oznaka staloho rozvytku. *Ekonomika ta suspilstvo*, (59). Retrieved from <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-153>
5. Chernychko, T., & Mykhailiak, H. (2023). Instrumenty pidtrymky rozvytku pidpriumstv maloho biznesu. *Ekonomika ta suspilstvo*, (49). Retrieved from <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-43>
6. Stratehiia vidnovlennia, staloho rozvytku ta tsyfrovoyi transformatsii maloho i serednoho pidpriumnytstva na period do 2027 roku. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/821-2024-p#n14>